

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор НН інституту
фізичної культури
М. О. Лянной
« 23 » 09 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОГОПЕДИЧНИЙ МАСАЖ ПРИ ТЯЖКИХ МОВЛЕННЄВИХ
ПОРУШЕННЯХ**

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність – 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма – Спеціальна освіта
(Логопедія)

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

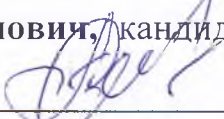
Мова навчання – українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту фізичної
культури

« 22 » 09 2021 р.

Голова

_____ Мороз Л.В., к.пед.н., доцент

Розробник: **Кравченко Анатолій Іванович**, кандидат педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри логопедії

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 3 від «16» вересня 2021 р.

Завідувач кафедри **Кравченко А. І.**, к.пед.н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	магістр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
2-й		2-й	
Лекції			
24 год.		6 год.	
Практичні, семінарські			
24 год.		8 год.	
Лабораторні			
0 год.		0 год.	
Самостійна робота			
100 год.		117 год.	
Консультації:			
2 год.		2 год.	
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин – 150			

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «**Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення**» є формування теоретичних знань та професійних практичних навичок, що необхідні для ефективного проведення сеансів та курсів логопедичного масажу для нормалізації тону м'язу мускулатури периферичного артикуляційного апарату осіб із тяжкими порушеннями мовлення.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «**Логопедичний масаж при тяжких порушеннях мовлення**» є:

- поглибити знання студентів щодо анатомії фізіології органів мовлення в нормі та при патології;
- формувати систему теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для виконання диференційованого логопедичного масажу дітям різних нозологій;
- ознайомити з науково-теоретичними основами застосування засобів логопедичної реабілітації у комплексній корекційно-розвитковій роботі з дітьми, що мають порушення психомовленнєвого розвитку;
- ознайомити студентів з умовами правильної організації і проведення масажу в логопедичній практиці, методикою логопедичного масажу та технікою його виконання;
- ознайомити студентів із сучасними інноваційними техніками логопедичного масажу для дітей з порушеннями психомовленнєвого розвитку;
- розкрити особливості та закономірності розвитку, а також потенційні можливості усіх категорій дітей, які мають психофізичні порушення, надати інформацію про сучасні методи та прийоми логопедичного масажу для означеної категорії дітей.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: будову м'язової, кісткової та нервової систем периферичного мовленнєвого апарату та фізіологію функціонування цих систем у нормі та при патологічних станах; особливості попереднього обстеження та підготовки до сеансу логопедичного масажу; види та техніки проведення масажу, а також

засоби для підвищення його ефективності при тяжких мовленнєвих порушеннях.

- **вміти:** володіти практичними навичками здійснення різних видів логопедичного масажу у відповідних умовах повноцінної гігієни та позитивного психологічного налаштування особи з тяжкими порушеннями мовлення, тренувати вміння визначати стан м'язового тону органів артикуляційного апарату, форму і структуру мовленнєвого порушення та здійснювати диференційований вибір комплексу масажних рухів в залежності від стану м'язового тону та емоційного стану дитини, що має порушення психомовленнєвого розвитку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

2. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 - 89	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 - 81	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 - 73	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є суттєві.
60 - 63	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35-59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 - 34	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

За одне заняття студент має змогу отримати від 1 до 8 балів:

- виконання кожної практичної роботи оцінюється від 1 до 6,5 балів.
- виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 1.6 балів.

Розподіл балів

Поточний контроль												Разом	Сума	Загальна сума
Розділ I			Розділ II										100	100
T.1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	80		
Поточний контроль														
6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5			
Контроль самостійної роботи														
1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	20		

T 1.1, T 1.2 ... T 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

3. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: поточне теоретичне опитування, реферати, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ I. Загальна характеристика логопедичного масажу.

Тема 1. Логопедичний масаж, як один із нетрадиційних методів корекції мовленнєвих порушень. Історія виникнення масажу. Логопедичний масаж як ефективний засіб логопедичної реабілітації дітей, які мають порушення мовленнєвого та психофізичного розвитку. Фізіологічне обґрунтування застосування логопедичного масажу. Цілі і завдання логопедичного масажу. Етапи логопедичного масажу. Види логопедичного масажу та їх поєднання.

Тема 2. Короткі анатомо-фізіологічні відомості щодо проведення логопедичного масажу.

Тема 3. Попередня діагностика. Рекомендації щодо проведення логопедичного масажу. Центральний та периферичний відділи мовленнєвого апарату. Будова головного мозку. Будова голови і шиї. Кістки черепа. Кістки голови. М'язи голови. Жувальні м'язи, їх основні функції. Група мимічних м'язів, їх функції. М'язи шиї, їх основні функції. Робота м'язів голови і шиї. Кровообіг м'язів голови і шиї. Нерви голови і шиї. Анатомія і фізіологія органів артикуляційного апарату. Порожнина рота: ясна, зуби, тверде піднебіння. М'язи губ, щік, м'якого піднебіння і зіву. Їх функції, іннервація. Язик, його відділи. Скелетні м'язи язика, їх функції. Власні м'язи язика, їх функції. Іннервація м'язів язика. Вузечка язика. Під'язикова кістка, м'язовий апарат під'язикової кістки, його іннервація. Слинні залози. Гортань. М'язи гортані, їх функціональна характеристика.

РОЗДІЛ II. Особливості проведення різних видів логопедичного масажу при тяжких порушеннях мовлення.

Тема 4. Методика проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу. Основні прийоми класичного логопедичного масажу: погладжування, розтирання, розминання, вібрація, поколювання, щільне натискання. Методичні вказівки та помилки при їх виконанні. Комплексне використання прийомів логопедичного масажу. Комплекс масажних рухів, спрямованих на розслаблення м'язів артикуляційної мускулатури. Комплекс масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів артикуляційної мускулатури.

Тема 5. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при дизартрії. Диференційоване використання прийомів логопедичного масажу в залежності від форми дизартрії. Етапи логопедичного масажу при ДЦП. Види логопедичного масажу при ДЦП. Використання «рефлекс-забороняючих» позицій при проведенні логопедичного масажу дітям, що хворі на ДЦП. Використання прийому перехресного точкового масажу при гіперкінезах артикуляційної мускулатури. Поєднання прийомів масажу і пасивної гімнастики. Особливості використання логопедичного масажу при стертих формі дизартрії.

Тема 6. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при ринолалії. масажу при ринолалії в доопераційний та післяопераційний періоди. Техніка масажних рухів, спрямованих на активізацію м'язів піднебінної занавіски, піднебінно-язикових та піднебінно-глоткових м'язів. Додаткові методи впливу. Пасивно-активні вправи, які стимулюють роботу піднебінно-глоткових м'язів. Використання точкового масажу при проведенні фонаційної гімнастики.

Тема 7. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при заїканні. Вплив логопедичного масажу на емоційний стан дітей, що заїкаються. Комплексне використання прийомів класичного і точкового масажу. Вибір прийомів і методики масажу в залежності від клінічної форми заїкання. Організація логопедичного заняття з дітьми, що заїкаються із включенням прийомів логопедичного масажу.

Тема 8. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при афазії.

Тема 9. Застосування точкового масажу (акупресури) при парезах чи паралічах гортані.

Тема 10. Методика точкового масажу. Масаж біологічно активних точок (БАТ) при дизартрії, ринолалії, заїканні.

Тема 11. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при дисграфії та дислексії.

Тема 12. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці. Етапи точкового логопедичного масажу та його завдання. Методи рефлекторного впливу (комплекси БАТ, комплекси перехресного точкового масажу, комплекси масажу із елементами метамірної стимуляції Скворцова- Осипенко).

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Лабор.	Самост.		Лекції	Практ.	Лабор.	Самост.
РОЗДІЛ 1. Загальна характеристика логопедичного масажу										
Тема 1. Логопедичний масаж, як один із нетрадиційних методів корекції мовленнєвих порушень	14	2	2	0	10	14	2	2		10
Тема 2. Короткі анатомо-фізіологічні відомості щодо проведення логопедичного масажу.	14	2	2	0	10	10				10
Тема 3. Попередня діагностика. Рекомендації щодо проведення логопедичного масажу.	14	2	2		10	12		2		15
Разом за розділом 1	42	6	6	0	30	41	2	4		35
РОЗДІЛ 2. Особливості проведення різних видів логопедичного масажу при тяжких порушеннях мовлення.										
Тема 4. Методика проведення класичного (сегментарног	9	2	2	0	5	10	2			10

о) логопедичного масажу.										
Тема 5. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарног о) логопедичного масажу при дизартрії.	9	2	2	0	5	10				10
Тема 6. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарног о) логопедичного масажу при ринолалії.	14	2	2		10					10
Тема 7. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарног о) логопедичного масажу при заїканні.	9	2	2		5					10
Тема 8. Комплексне застосування логопедичного ,точкового масажу (акупресури) при афазії.	9	2	2		5					10
Тема 9. Застосування точкового масажу (акупресури) при парезах чи паралічах гортані.	14	2	2		10					10

Тема 10. Методика точкового масажу. Масаж біологічно активних точок (БАТ) при дизартрії, ринолалії, заїканні.	14	2	2		10		2	2		5
Тема 11. Комплексне застосування логопедичного , точкового масажу (акупресури) при дисграфії та дислексії.	14	2	2		10			2		5
Тема 12. Використання приймів самомасажу в логопедичній практиці.	14	2	2		10					12
Разом за розділом	108	18	18		70	21	4	4		82
Усього годин	150	24	24	0	100	131	6	8		117

4.3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ І			
1.	Тема 1. Логопедичний масаж, як один із нетрадиційних методів корекції мовленнєвих порушень	2	2
2.	Тема 2. Короткі анатомо-фізіологічні відомості щодо проведення логопедичного масажу.	2	
3	Тема3. Попередня діагностика. Рекомендації щодо проведення логопедичного масажу.	2	

РОЗДІЛ II			
4.	Тема 4. Методика проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу.	2	2
5.	Тема 5. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при дизартрії.	2	
6.	Тема 6. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при ринолалії	2	
7.	Тема 7. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при заїканні	2	
8.	Тема 8. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при афазії.	2	
9.	Тема 9. Застосування точкового масажу (акупресури) при парезах чи паралічах гортані	2	
10.	Тема 10. Методика точкового масажу. Масаж біологічно активних точок (БАТ) при дизартрії, ринолалії, заїканні.	2	2
11.	Тема 11. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при дисграфії та дислексії.	2	
12.	Тема 12. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці.	2	
	Усього годин	24	6

4.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ I			
1.	Тема 1. Логопедичний масаж, як один із нетрадиційних методів корекції мовленнєвих порушень	2	2
2.	Тема 2. Короткі анатомо-фізіологічні відомості щодо проведення логопедичного масажу.	2	
3	Тема 3. Попередня діагностика. Рекомендації щодо проведення логопедичного масажу.	2	2

РОЗДІЛ II			
4.	Тема 4. Методика проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу.	2	
5.	Тема 5. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при дизартрії.	2	
6.	Тема 6. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при ринолалії	2	
7.	Тема 7. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при заїканні	2	
8.	Тема 8. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при афазії.	2	
9.	Тема 9. Застосування точкового масажу (акупресури) при парезах чи паралічах гортані	2	
10.	Тема 10. Методика точкового масажу. Масаж біологічно активних точок (БАТ) при дизартрії, ринолалії, заїканні.	2	2
11.	Тема 11. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при дисграфії та дислексії.	2	2
12.	Тема 12. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці.	2	
	Усього годин	24	8

4.5. Теми самостійних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ I			
1.	Тема 1. Логопедичний масаж, як один із нетрадиційних методів корекції мовленнєвих порушень	10	10
2.	Тема 2. Короткі анатомо-фізіологічні відомості щодо проведення логопедичного масажу.	10	10

3	Тема 3. Попередня діагностика. Рекомендації щодо проведення логопедичного масажу.	10	15
РОЗДІЛ II			
4.	Тема 4. Методика проведення класичного (сегментарного) логопедичного масажу.	5	10
5.	Тема 5. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при дизартрії.	5	10
6.	Тема 6. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при ринолалії	10	10
7.	Тема 7. Комплекси масажних рухів класичного (сегментарного) логопедичного масажу при заїканні	5	10
8.	Тема 8. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при афазії.	5	10
9.	Тема 9. Застосування точкового масажу (акупресури) при парезах чи паралічах гортані	10	10
10.	Тема 10. Методика точкового масажу. Масаж біологічно активних точок (БАТ) при дизартрії, ринолалії, заїканні.	10	5
11.	Тема 11. Комплексне застосування логопедичного, точкового масажу (акупресури) при дисграфії та дислексії.	10	5
12.	Тема 12. Використання прийомів самомасажу в логопедичній практиці.	10	12
	Усього годин	100	117

5. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Методичне забезпечення курсу складають:

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- мультимедійні презентації до лекційних занять (відповідно теми).

6. Рекомендована література

Базова література:

1. Андросова В. М. Дислалія. Хрестоматія. Частина I: Навчальний посібник для студентів напряму підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми, 2012. 246 с.
2. Атлас масажиста. – К: Вид „Слово”, 2008.
3. Бернер Ж.-К., Бертран Н. Массаж. 20 основних техник / Ж.-К. Берлен, Н. Бертран; [пер. з франц.]. – Харьков-Белгород, 2013. – 176 с.
4. Вакуленко Л.О. Лікувальний масаж. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – 448 с.
5. Вакуленко Д.В. Лікувально-реабілітаційний масаж: Навчальний посібник /Л.О.Вакуленко, О.В.Кутакова, Г.В. Прилуцька «Медицина» – 2020. –568 с.
6. Дедюхина Г.В., Янышева Т.А., Могучая Л.Д. Логопедический массаж и лечебная физкультура с детьми 3-5 лет, страдающими детским церебральным параличом. Учебно-практическое пособие для логопедов и медицинских работников. – М.: Изд «Гном и Д», 2001. – 32 с. (Практическая логопедия).
7. Корольчук А.П. Массаж загальний і самомасаж: навчально-методичний посібник для студентів факультету фізичного виховання і спорту /А.П.Корольчук, А.С.Сулима. – Вінниця: 2018. –124 с.
8. Кравченко А. І. Корекція тяжких мовленнєвих вад за допомогою акупресури Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів за напрямом підготовки «Корекційна освіта. Логопедія» / А. І. Кравченко, Л. В. Мороз, К. О. Зелінська-Любченко. – Суми, 2015. – 252 с.
9. Логопедія: підручник / За ред. М.К. Шеремет. — Вид. 3-тє, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 776 с.
10. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Н.А.Лопатинська. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2017. – 152 с.
11. Мисула І.Р. та ін. Медична та соціальна реабілітація / І.Р.Мисула та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2005.
12. Поваляева М.А. Справочник логопеда / М.А.Поваляева. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2003.
13. Рібцун Ю. В. Види логопедичного масажу в роботі з дітьми із порушеннями мовленнєвого розвитку. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Кам'янець-Подільськ. нац. ун-ту ім. Г. Огієнка; гол. ред. П. С. Каньоса. Вип. 14. Кам'янець-Подільський : КПНУ. 2013. С. 368–372
14. Санс Менгібар Х.М. Дитячий масаж / Хосе Мануель Санс Менгібар; [пер. з ісп.]. – Х.: Фактор, 2011. – 160с.
15. Степашко М.В., Сухостат Л.В. Массаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник / М.В. Степашко, Л.В. Сухостат. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 352с.

Допоміжна література:

1. Кисельова А. О. Корекція заїкання засобами нетрадиційних технологій / А. О. Кисельова, А. І. Кравченко // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації. Матеріали IV Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. – Суми: видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 3 квітня, 2015. – С. 173-176.
2. Кравченко А. І. Корекційно-розвивальна методика подолання заїкання у дітей дошкільного віку / А. І. Кравченко, А. І. Харченко // Педагогічні науки: теорія історія, інноваційні технології. Науковий журнал – №5/59 – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016 – С. 388 – 394.
3. Прилепа В. А. Акупресура як складова системи корекційно-лікувального впливу при заїканні / В. А. Прилепа, А. І. Кравченко // Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (14 квітня 2017 року, м. Суми). – Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. – С. 116 – 119.
4. Логопедично-реабілітаційний супровід дітей із порушеннями психофізичного розвитку: Монографія / [А.І.Кравченко, Л.В.Мороз, Л.Л.Стахова, О.В.Ласточкіна, К.О.Зелінська-Любченко, І.В.Кравченко]; за ред. А.І.Кравченка. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2019. – 288 С.